

Ironia, komizm, tragizm, groteska

kategorie estetyczne w lekturach i w wypowiedziach

opracowanie: **Mateusz Będkowski** · niekazmuliczyc.pl

KLUCZ NAUCZYCIELA

Grupa A

Suma: 12 pkt

Czas: 15 min

5 zadań · 12 punktów · 15 minut · bez pomocy · pisz czytelnie · w zadaniach otwartych liczy się trafność, poprawność językowa i pisownia.

Zadanie 1. (0–3)

OTWARTE

Wpisz nazwę kategorii estetycznej, którą opisano.

1. _____ — ironia skierowana przez mówiącego wobec samego siebie
2. _____ — podniosły, uroczysty ton wypowiedzi, wyrażający wzniosłe uczucia
3. _____ — pogodne, życzliwe ukazywanie śmiesznych stron świata, bez złośliwości

Odpowiedź: 1. autoironia; 2. patos; 3. humor**Rozwiązanie:** Kategorie estetyczne określają, jak utwór przedstawia świat i jakie emocje wywołuje.**Punktacja:**

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3

Zadanie 2. (0–3)

OTWARTE

Rozpoznaj kategorię estetyczną w opisanym przykładzie. Zakreśl nazwę.

1. Poeta pisze żartobliwie o własnej nieporadności i zapominalstwie. — **ironia / tragizm / autoironia**
2. „Ależ oczywiście, władza zawsze ma rację — zwłaszcza wtedy, gdy się myli.” — **humor / autoironia / ironia**
3. Skąpiec podejrzewa służącego o kradzież, każe mu pokazać ręce, a potem domaga się, by pokazał „drugie”. — **groteska / autoironia / komizm**

Odpowiedź: 1. autoironia; 2. ironia; 3. komizm**Rozwiązanie:** Ironia — sens odwrotny do dosłownego; tragizm — konflikt racji i nieuchronna klęska; groteska — absurd i deformacja; patos — wzniosłość.**Punktacja:**

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3

Określ rodzaj komizmu: słowny, sytuacyjny czy postaci.

1. Samochwała, który przechwala się odwagą, ucieka na widok myszy. —
słowny / sytuacyjny / postaci
2. Gra słów: „Lepiej mieć kota niż mieć kaca”. — **słowny / sytuacyjny / postaci**
3. Służący przebrany za pana zostaje wzięty za księcia i musi wygłosić mowę. —
słowny / sytuacyjny / postaci

Odpowiedź: 1. postaci; 2. słowny; 3. sytuacyjny

Rozwiązanie: Komizm słowny — gra słów, przejęzyczenia; sytuacyjny — zabawne zdarzenia i nieporozumienia; postaci — śmieszne cechy i zachowania bohatera.

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3

W którym utworze dominuje groteska?

- A. „Bogurodzica”
B. Tren X Jana Kochanowskiego
C. „Tango” Sławomira Mrożka
D. „Lament świętokrzyski”

Odpowiedź: **C**

Rozwiązanie: Groteska — deformacja świata, absurd i komizm splecione z grozą.

Błędne odpowiedzi: w pozostałych utworach dominują inne kategorie (np. patos, tragizm, liryzm).

Punktacja: **1 pkt** — poprawna odpowiedź.

Wyjaśnij, na czym polega ironia w wypowiedzi.

„No świetnie — zgubiłem klucze, telefon i bilet. Udany dzień.”

Odpowiedź: Mówiący twierdzi, że dzień jest udany, a w rzeczywistości wszystko poszło źle; ironia wyraża rozczarowanie i złość.

Rozwiązanie: 1 pkt — wskazanie rozbieżności między dosłownym a rzeczywistym sensem; 1 pkt — określenie celu ironii (krytyka, drwina, rozczarowanie).

Punktacja:

1. **1 pkt** — rozbieżność sensu dosłownego i zamierzonego
2. **1 pkt** — cel lub funkcja ironii

Zasady przyznawania punktów

- Zadania zamknięte: 1 pkt za poprawną odpowiedź; 0 pkt za błędną, za brak odpowiedzi albo za wskazanie więcej niż jednej odpowiedzi.
- Zadania otwarte i z lukami: punkty według kryteriów podanych przy zadaniu. Każdy poprawny sposób rozwiązania jest akceptowany, także inny niż w kluczu.
- Przy poprawnej metodzie i błędzie rachunkowym uczeń traci tylko punkt za wynik końcowy; sam wynik bez wymaganego zapisu obliczeń daje najwyżej punkt za odpowiedź, jeśli kryteria tak stanowią.

Proponowana skala ocen (12 pkt)

12–11 pkt: bardzo dobry · 10–9 pkt: dobry · 8–7 pkt: dostateczny · 6–5 pkt: dopuszczający · 4–0 pkt: niedostateczny

Progi orientacyjne: ok. 90% / 75% / 55% / 40%. Dostosuj je do wewnętrznych zasad oceniania.